



REFORMNÉ A ALTERNATÍVNE ŠKOLY

Doc. Dr. V. Cabanová, PhD

PRÍČINY VZNIKU HNUZIA REFORMNÝCH ŠKÔL

- NOVOVEK – NOVÉ MODERNEJŠIE PRÍSTUPY VO VÝCHOVE A V ŠKOLSKOM VZDELÁVANÍ
- PRIBÚDALI **NOVÉ POZNATKY O ČLOVEKU** A NOVÉ VEDNÉ DISCIPLÍNY: LIEČEBNÁ PEDAGOGIKA, VÝVINOVÁ PSYCHOLÓGIA, SOCIOLOGIA A POD.
- MYŠLIENKY ZNÁMYCH PEDAGÓGOV J.A. KOMENSKÝ, F. FROBEL.
- KONIEC 19. STOROČIA – KRITIKA TRADIČNEJ ŠKOLY
- VEDOMIE UČITEĽOV, RODIČOV, FILOZOFOV, PSYCHOLÓGOV O TOM, ŽE VÝCHOVA A VZDELÁVANIE JE PRE DETI UTRPENÍM, **ŽE NEREŠPEKTUJE PRIRODZENÚ TÚŽBU DETÍ PO POZNANÍ**, ICH ZVEDAVOSŤ A NEZOHĽADŇUJE PODSTATU DETSTVA.

- ODPOR VOČI HERBARTIZMU V ŠKOLÁCH KONIEC 19. STOROČIA – KRITIKA TRADIČNEJ ŠKOLY
- ŠVÉDSKA SPISOVATEĽKA **ELLEN KEYOVÁ**
- (R. 1900) „**STOROČIE DIEŤAŤA**“
- HNUTIE NOVEJ VÝCHOVY
- PEDOCENTRIZMUS – **JOHN DEWEY**

INOVÁCIA VZDELÁVANIA

**A PODPORA VZDELANOSTI V ĽUDSKEJ POPULÁCIÍ JE
VÝZNAMNÁ (AK NIE NEVYHNUTNÁ) PRE ZACHOVANIE
KONTINUITY NAPREDOVANIA**

V EKONOMICKOM, KULTÚRNOM

A SOCIÁLNO M

ROZVOJ SPOLOČNOSTI.

FUNKCIE REFORMNÝCH A ALTERNATÍVNYCH ŠKÔL

- **KOMPENZAČNÁ F.** – vznikajú, aby nahradili určité nedostatky, ktoré sa objavujú v rámci štandardného školstva. uspokojujú potreby, ktoré si žiaci štátnych škôl uspokojit' nemôžu.
- **DIVERZIFIKAČNÁ F,** –vznikali, aby zaist'ovali v demokratickej spoločnosti *pluralitu vzdelávania*. Prostredníctvom tejto funkcie sa zabezpečuje rozšírenie vzdelávacej ponuky a nevyhnutná pluralita vo výchove a vzdelávaní.
- **INOVAČNÁ F.** – z hľadiska pedagogiky ju považujeme za najdôležitejšiu.

Reformné a alternatívne školy vytvárajú *slobodný priestor*, v ktorom sa realizuje experimentovanie a rôzne dosiaľ prakticky nevyskúšané inovácie vzdelávania. Tieto inovácie sú veľmi rôznorodé podľa typu alternatívnej školy alebo pedagogickej koncepcie.

WALDORFSKÁ ŠKOLA

- R. Steiner (1861 – 1925),
- Prvá škola – Waldorf, r. 1919
- Výchova a vzdelávanie sú plne podriadené tomu, aby podnecovali a rozvíjali aktivitu dieťaťa, jeho záujmy a potreby
- Obsah vzdelávania je rozdelený časovo do určitých blokov, tzv. epochy (110 min)
- Žiaci nie sú hodnotení známkami, ale charakteristikami, zahrňujúcimi i odporúčenie pre ďalší rozvoj žiaka
- Za vedenie školy nezodpovedá riaditeľ, ale celý učiteľský zbor v tesnej spolupráci so združením rodičov

MONTESSORIOVSKÁ ŠKOLA

- Mária Montessori (1879-1952)
- Úprava edukačného prostredia - prispôsobenie deťom
- **Fenomén Montessori** – mimoriadne silné a dlhé sústredenie na určitú činnosť, vyskytujúca sa aj u malých detí. Pri tomto zaujatí sa dieťa vnútorne rozvíja a mení.
- kozmická výchova - zmyslom je poskytovať
- deťom vedomie o vzájomných väzbách
- človeka a prírodného prostredia a prispieva k vytváraniu zodpovednosti.

FREINETOVSKÁ ŠKOLA

- CELESTIN FREINET (1896-1966)

Hlavná idea: „*par la vie – pour la vie – par le travail*“
(zo života – pre život – prácu)

- **Najdôležitejšie prvky školskej práce :**
- Trieda ako mnohostranne rozličný pracovný priestor na získavanie skúseností.
- Individuálny týždenný pracovný plán žiaka, prediskutovaný s učiteľom.
- Pracovná knižnica, obsahujúca informatívne zošity, ktoré podnecujú k ďalším pracovným činnostiam.
- Kartotéka, rozčleňujúca základné učivo pomocou kariet s testami a informáciami o úlohách a riešeniach.
- Školská tlačiareň s mnohostranným použitím, slúži k rozvíjaniu manuálnych i intelektových schopností žiakov (tvorba školských časopisov).

JENSKÁ ŠKOLA

- Peter Petersen (1884-1952)
- Žiaci nie sú združovaní podľa jednotlivých ročníkov, ale podľa vekových skupín (napr. skupina detí vo veku 6-9 rokov).
- Rytmicke týždenný pracovný plán skupiny: vyvážené striedanie pedagogických situácií (rozhovor, hra, práca, slávnosť).
- Školská obývacia miestnosť, tzn. miestnosť na ktorej vytváraní sa podieľajú deti.
- Neuplatňuje sa známkovanie a vysvedčenie v tradičnej forme.

DALTONSKÁ ŠKOLA

- Helen Parkhurstová (1887-1973)

Princípy:

- *Sloboda žiaka a jeho vlastná zodpovednosť*. prejavuje sa konkrétne v tom, že každý žiak má vytvorený svoj vlastný program práce na jeden mesiac (zvlášť na každý predmet), v ňom sú vymedzené výsledky, ktoré má v učení dosiahnuť. Žiak postupuje svojim tempom a zodpovedá za úspech svojho učenia.
- Zdôrazňuje spoluprácu a vytrvanie sociálneho a demokratického vedomia u detí.
- Osobné skúsenosti na základe samostatnej činnosti žiaka
- Vyvážené striedanie medzi vyučovaním v rámci celej triedy a skupinovú a individuálnou prácou na úlohách, ich poradie vypracovania si žiak určuje sám.

Roky 1918 – 1920 (budovateľské obdobie)

BUDOVANIE A ZRIADOVANIE NOVÝCH ŠKÔL,

- ZÁKON O MENŠINOVÝCH ŠKOLÁCH,
- ČESKÍ UČITELIA A PROFESORI ODCHÁDZALI V TOM ČASE NA SLOVENSKO A POMÁHALI BUDOVAŤ ŠKOLY VŠETKÝCH STUPŇOV,
- PRVÝ ZJAZD ČESKOSLOVENSKEHO UČITEĽSTVA A PRIATEĽOV ŠKOLSTVA V OSLOBODENEJ VLASTI.
- VYSOKÉ ŠKOLY. (MÁTEJ, A KOL., 1976)

Roky 1921 – 1928: (inovátorské obdobie)

- učiteľské ústavy majú byť zrušené, pretože nevyhovovali,
- v r. 1921 došlo k zásahu do učiteľských platov,
- „malý školský zákon”,
- Volná socialistická škola práce,
- pedagogické myslenie tohto obdobia ovplyvnili staré pokrokové tradície a pôsobenie pedagogických autorít. (Mátej, a kol., 1976)

VZNIK A VÝVOJ REFORMNÝCH ŠKÔL V I. ČSR

- REFORMNÁ PEDAGOGIKA SA ROZVÍJALA OD ZAČIATKU 20. STOROČIA V 20 A 30 ROKOCH
- **ČESKOSLOVENSKO BOLO JEDNOU Z NAJPROGRESÍVNEJŠÍCH ZEMÍ, POKIAĽ IDE O ROZVÍJANIE REFORMNÉHO ŠKOLSTVA !!!**
- NAJVÝZNAMNEJŠÍM PREDSTAVITEĽOM BOL PEDAGÓG A PSYCHOLÓG **VÁCLAV PŘÍHODA**, USKUTOČNIL NIEKOĽKO ŠTUDIJNÝCH POBYTOV V USA A INÝCH KRAJINÁCH, ODKIAĽ PRINÁŠA RAD TEORETICKÝCH A PRAKTICKÝCH POZNATKOV O NOVÝCH TRENDOCH VÝVOJA ŠKOLSTVA.

VÁCLAV PŘÍHODA

- absolvoval dva štúdijné pobyty v Amerike, ktoré ovplyvnili jeho názory,
- prísnej kritike podrobil formy klasifikácie a skúšania a našu **pedagogickú verejnosť** oboznamoval s **metódami vyučovania na amerických školách**,
- odmietavo sa staval k súčasnému chápaniu voľnej školy.
- **Roky 1928 – 1938**
- **Rozvoj pracovných škôl**



Václav Příhoda

- Je predstaviteľ **pedagogického reformizmu** v období I. Československa. Bol významným autorom pedagogických a psychologických diel a organizátorom pokusných reformných škôl.
- Jeho príklon k Thorndikovému kvantitatívnemu a biologickému poňatiu sa prejavil v spisoch a štúdiách zameraných na školskú organizáciu a hlavne na didaktiku, ktorej venoval prvoradú pozornosť.
- vychádzal z pragmatickej pedagogiky **J. Deweya**, rozvíjal v pedagogike **experimentálnu prácu** a presadzoval presné kvantitatívne meranie výsledkov vyučovacieho procesu pomocou **didaktických testov**. Svoje myšlienky z danej oblasti vyjadril v prácach „*Theorie školského měření*“ a „*Praxe školského měření*“.

ALTERNATÍVNA ŠKOLA, ALTERNATÍVNE VZDELÁVANIE



- školské vzdelávanie, ktoré je odlišné od štátneho.
- celkom, alebo čiastočne odlišné svojimi cieľmi, učebnými obsahmi, formami učenia a vyučovania, organizácie školského života a spolupráce s rodičmi, od jednotných charakteristík štátnej školy,
- poskytujú inú možnosť vzdelávania.
- neverejný zriaďovateľ – súkromné, cirkevné.

Literatura

- *CIPRO, M. 2002. GALERIE SVETOVÝCH PEDAGÓGU. PRAHA: DOBEL. ISBN 9-788023-8800045*
- *JÚVA, V. 2007. STRUČNÉ DEJINY PEDAGOGIKY. BRNO: PAIDO. ISBN 978-80-731-5151-5*
- *PRŮCHA, J. 2001. ALTERNATIVNÍ ŠKOLY A INOVACE VE VZDĚLÁVÁNÍ. PRAHA : PORTÁL. ISBN 80-7178 584-9.*